

Nr 79.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående älgjaktens ordnande m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.).

I en till riksdagen den 13 mars 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 214, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att, med godkännande av de enligt statsrådsprotokollet utav departementschefen tillstyrkta grunderna för älgjaktens ordnande och för bidrag till lindrande i vissa fall av skada av älg å gröda, medgiva uttagande av vissa i samma grunder avsedda avgifter.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts proposition, hänvisas, i den mån icke redogörelse härför nedan lämnas, till berörda statsrådsprotokoll.

I anledning av Kungl. Maj:ts nämnda proposition har inom andra kammaren väckts och likaledes till utskottet hänvisats motion, nr 427, av herr *Jonsson* i Risinge *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte, med avstyrkande av de av Kungl. Maj:t i propositionen nr 214 framlagda grunderna för älgjaktens ordnande i vad angår utsträckt jakttid för vissa områden, medgiva uttagande av en avgift av 25 kronor för varje skjuten älg för bidrag till lindrande i vissa fall av skada av älg å gröda.

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet vidare till behandling förehåft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 210, av herr *Wachtmeister*, vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av bestämmelser beträffande jakt å älg, avseende

1) fastställande av en allmän *jakttid* av maximum 2 dagar, vilken utsträcker å »älgvårdsområden» till 14 dagar, förlagda till tidpunkt senare än den förra,

2) bildande av en *älgskadefond* uppkommen av licensavgifter,

3) *värdering* av älgskada medelst allmänna medel,

4) *förbjudande* av älgskytte med andra vapen än sådana, som äro avsedda för kula, eller av annan person än den, som visar sig vara innehavare av statens skyttemärke eller avlagt annat godkänt skjutskicklighetsprov,

allt i enlighet med i motionens motivering angivna synpunkter och av Kungl. Maj:t utfärdade kompletterande bestämmelser.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Historik m. m. Säsom närmare framgår av propositionen innefattar ärendet två med varandra sammanhängande spörsmål med avseende å älgen, nämligen dels i allmänhet frågan om *älgjaktens ordnande* och dels särskilt frågan om åtgärder i anledning av *skadegörelse av älg*.

Beträffande dessa frågors uppkomst och utveckling lämnas i propositionen närmare redogörelse, varav inhämtas i huvudsak följande.

Rätten till jakt efter älg har sedan mer än hundra år tillbaka varit underkastad vissa inskränkande bestämmelser. Periodvis har gällt totalförbud inom ett eller flera län med ringa älg tillgång, stundom inom hela landet. När efter sådant förbud tillåtelse till jakt åter lämnats, har jakttiden i allmänhet satts mycket snävt. Enligt nu gällande bestämmelser är jakt efter älg i stort sett tillåten inom åtta län under 3 dagar, inom tio län under 4 dagar och inom sex län under 6 dagar. För vissa kronoparker gäller en jakttid av en månad.

Syftet med dessa bestämmelser har varit att skydda älgstammen mot utrotning, men också att förhindra dess tillväxt och utbredning i ej önskvärd omfattning.

Det torde allmänt anses, att dessa upprepade försök att genom periodisk fridlysning, omväxlande med korta jakttider, upprätthålla ett skäligt älgbestånd icke krönts med framgång eller att de i varje fall icke givit varaktigt resultat. Orsaken härtill angives vara att finna i det tillämpade systemet. Förhållandet har sedan länge påtalats från olika håll och från skilda utgångspunkter samt jämväl föranlett framläggande av ett flertal förslag till älgjaktens ordnande efter andra linjer än de hittills följda.

De brister, som vidlåda det hittills tillämpade systemet, ha angivits vara i huvudsak följande.

Då totalförbud varit gällande, har å vissa orter intresset för vård om älgstammen slappats och olaga jakt kunnat mera opåttalt bedrivas, så att den med förbudet avsedda ökningen i älgstammens numerär fördröjts eller uteblivit. Å andra orter åter, där tillsyn funnits och på grund därav olaga jakt icke i nämnvärd omfattning kunnat bedrivas, har inträffat, att ökningen i älgarnas antal föranlett skadegörelse å ungskog och växande gröda. Denna skadegörelse har mångenstädes varit avsevärd och verkningarna av densamma hava ofta drabbat personer, som haft svårt att bära dem. Så har särskilt varit fallet, då skadegörelsen ägt rum å i skogen belägna åkerlotter under torp och andra mindre jordbrukslägenheter. Då skadegörelsen i allmänhet icke kunnat förhindras samt ägarna av de större omgivande skogsmarkerna, där älgarna haft sitt egentliga tillhåll, i regel ej funnit sig pliktiga eller villiga att lämna de skadelidande gottgörelse för skadan, hava dessa understundom nedskjutit

älgar, som kunnat åtkommas. I regel har dock ett totalförbud medfört, att älgstammen ökats. Då emellertid efter ett sådant förbud jakten åter blivit tillåten, har älgstammen, även med en jakttid av endast några dagar, återigen alltför starkt decimerats. Detta har särskilt visat sig vara fallet i trakter, där jakträttsinnehavet är splittrat på ett stort antal smärre lotter, vilka var för sig icke äro tillräckliga att utgöra ståndorter för älg. En även starkt begränsad jakttid är således i många fall ägnad att medföra älgstammens förödande. Där fråga är om större sammanhängande områden med mera ordnad jaktvård, verkar å andra sidan den korta jakttiden på det sätt, att den hindrar ett rationellt skattande av stammen genom borttagande av svaga och mindervärdiga individer, vilka ej alltid äro lätta att påträffa under den korta jakttiden. En jaktvårdares önskan i dylikt hänseende måste ej sällan helt åsidosättas med hänsyn bland annat till behovet att fälla ett så stort antal djur, som erfordras till förekommande av skadegörelse.

Inom jaktvårdsintresserade kretsar har sedan länge framstått som ett önskemål, att ingen borde tillåtas bedriva jakt, som ej visade sig förfoga över ett tillräckligt stort jaktområde. 1908 års *jaktsakkunniga* upp-togo till behandling denna fråga. Ehuru de sakkunniga ansågo bestämmelser om viss minimiareal vara av synnerligen stor betydelse och ägnade att i hög grad befordra jaktvården, höllo de dock före, att desamma skulle alltför mycket strida mot vårt folks vanor och föreställningssätt för att förslag om en lagstiftning i sådan riktning för det dåvarande skulle hava utsikt till framgång. De sakkunniga föreslogo emellertid, att för rätten att fälla mera än en älg eller hjort skulle fordras en sammanhängande areal jaktmark av mer än 100 hektar. Detta förslag har emellertid icke föranlett någon statsmakternas åtgärd.

Från djurskyddsvänligt håll har påtalats den under de senare åren oskäligen beskattningen av älgstammen inom vissa av de mellansvenska länen och det vid älgjakten, såsom den mångenstädes bedrives, förekommande djurplågeriet, särskilt med avseende på mängden av skadskjutna djur, samt framförts krav på älgjaktens reglerande efter följande linjer: Beskattningen borde företagas regelmässigt, rationellt ur ekonomisk synpunkt och humant ur djurskyddssynpunkt. Detta borde ske genom en statlig reglering. Riket skulle indelas i älgområden, vart och ett under sin direktion, vilkens ledamöter dels valdes av jakträttsinnehavarna inom området, dels utsåges av länsstyrelsen. Direktionen skulle äga att för varje år bestämma huru många älgar, som finge fällas, och i detalj ordna jakten å lämpliga tider och med användande av folk med prövad och godkänd skjutskicklighet samt under betryggande former i övrigt. De nedlagda djuren skulle försäljas genom direktionens försorg, och av de in-flutna medlen skulle i första hand betalas av älgarna gjord skada å gröda m. m., varefter återstoden skulle fördelas å jakträttsinnehavarna inom området.

Med skrivelse den 22 oktober 1925 överlämnade Svenska jägarförbundet till Kungl. Maj:t ett inom Örebro läns jaktvårdsförening uppgjort sådant förslag, det så kallade Örebroförslaget, vilket av jägarförbundet tillstyrktes. Yttrande över förslaget infordrades från domänstyrelsen, som i utlåtande den 30 april 1927 framlade ett förslag, som delvis bygger på Örebroförslaget. Därefter hava länsstyrelserna hörts i ärendet. Sedermera har jägarförbundet i framställning, som förbundet gjort i september 1927 och som avser även andra ämnen, i första hand förordat domänstyrelsens förslag, men i andra hand hemställt, att, därest detta förslag ansåges icke hava utsikter att kunna genomföras, åtgärder för reglering av älgjakten i varje fall vidtoges i den riktning, som åsyftades i såväl domänstyrelsens förslag som Örebroförslaget.

Enligt *Örebroförslaget* borde älgjakten ordnas på följande sätt: För jakträttsinnehavare i allmänhet skulle jakttiden vara mycket kort, förslagsvis två dagar. Därest sådan sammanslutning av jakträttsinnehavare, som avses i 9 § lagen om rätt till jakt, eller enskild jakträttsinnehavare visade sig innehava större sammanhängande jaktområde med god älg-tillgång, skulle sådan sammanslutning och enskild jakträttsinnehavare efter årlig ansökan hos myndighet kunna erhålla tillstånd att under en längre jakttid, som lämpligen kunde bestämmas till fjorton dagar, fälla ett för varje särskilt fall bestämt antal älgar.

Domänstyrelsen yttrade i sitt förenämnda utlåtande, att älgjakten i dess helhet borde såvitt möjligt så ordnas, att beskattningen avpassades efter den å varje ort med hänsyn till rådande förhållanden önskvärda tillgången å älg. Styrelsen ansåg i enlighet därmed, att all rätt till jakt efter älg borde göras beroende av särskilt tillstånd. Den sedan gammalt gällande rättsuppfattningen beträffande jakt, att i allmänhet envar jordägare ägde jakträtt å honom tillhörigt område, borde emellertid vid utfärdande av bestämmelser i ämnet lämnas oförkränt.

Beträffande Örebroförslaget anförde domänstyrelsen, att den ifrågasatta tudelningen av rätten till jakt efter älg på det sätt, att den, som vårdade sig om jakten, skulle vara underkastad en av myndighet bestämd reglering av beskattningen, under det att den, som saknade intresse för dylik vård, skulle äga frihet nedlägga så många djur, som för honom vore möjligt, icke kunde anses lycklig.

Länsstyrelserna — med undantag av en — hava tillstyrkt något av förslagen, helt eller med vissa modifikationer.

Vad härefter angår frågan om åtgärder i anledning av skadegörelse av älg så har utredningen i den delen tillkommit i anledning av riksdags-initiativ.

I skrivelse den 27 maj 1925, nr 258, anhöll *riksdagen*, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande skadegörelse av älg samt vidtaga de åtgärder, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Riksdagens framställning var föranledd av tre motioner. I dessa hem-

ställdes om utredning, i två likalydande (I:133 och II:195) rörande åtgärder till förekommande av älgars skadegörelse å ungskog och växande gröda samt i den tredje (II:1) angående ersättning för skadegörelse av älgar å växande gröda.

I förstnämnda två motioner behandlades älgens skadegörelse närmast från skogsvårdssynpunkt.

I den tredje motionen framhölls, att skadegörelsen av älg å växande gröda uppginge till avsevärda belopp, samt att torpare, arrendatorer och småbrukare i skogsbygderna ofta finge sin växande gröda mer eller mindre förstörd utan möjlighet att få någon gottgörelse därför genom älgjakten, då torpare och arrendatorer i regel saknade jakträtt. I motionen framställdes ett förslag till ordnande av ersättningsfrågan. Medel skulle erhållas genom att en avgift för varje skjuten älg erlades till landsfiskalen, som hade att redovisa influtna avgifter till länsstyrelsen. Då skadegörelse skett, borde anmälan därom göras till kommunalnämnden. Nämnden eller en av densamma utsedd delegation borde besiktiga skadan och insända protokoll till länsstyrelsen. Ersättningsbeloppen borde sedan fastställas av en utav länsstyrelsen för hela länet tillsatt nämnd. Skada av mindre värde än 15 kronor borde ej ersättas. Skadelidande, som själv skjutit älg, borde ej erhålla ersättning i vidare mån än värdet av skadan överstege den skjutna älgens värde med frånräknande av avgiften. Jordbruksutskottet ansåg sig icke böra uttala någon mening, huruvida en sådan anordning, som ifrågasatts i sist omhandlade motion, vore lämplig att genomföra i vårt land. Utskottet ville dock ej motsätta sig, att den av utskottet förordade utredningen även komme att omfatta en undersökning av berörda uppslag.

Under den i anledning av riksdagens nämnda skrivelse företagna utredningen har det uppslag, som framlagts i motionen II:1, tillvunnit sig mest uppmärksamhet, och flertalet myndigheter och sammanslutningar hava förordat upptagande av avgifter för skjuten älg till bildande av en älgskaderegleringsfond.

Departementschefen har i ärendet anført i huvudsak följande:

Departements-
chefen.

» — — — — —
Ehuru väl vissa skäl torde kunna anföras för en mera allmän revision av jaktlagstiftningen och ehuru jag inser det nära sambandet mellan spörsmålet härom och frågan om älgjaktens ordnande, har jag dock funnit mig böra förorda, att denna sistnämnda fråga nu upptages till prövning. Då nämligen just för älgjaktens vidkommande behovet av mera ordnade förhållanden torde vara särskilt trängande och då åtminstone en del av de mest framträdande missförhållandena på området torde kunna undanröjas, utan att därigenom en kommande revision av jaktlagstiftningen föregripes, synes anledning saknas att för denna frågas del avvakta verkställandet av en dylik revision.

Det ligger i sakens natur, att jaktvård i avseende å älg icke kan bedrivas inom hur små områden som helst. En rationellt ordnad jaktvård förutsätter i främsta rummet ett så pass stort område, att detsamma erbjuder de för en villebrådsstams trivsel och uppehälle erforderliga naturliga betingelserna. Uppkomsten av större sammanhängande jaktområden utgör därför en viktig förutsättning för ernående av en mera allmän och god jaktvård. Bildandet av dylika jaktområden bör på allt sätt befrämas. Betydelsen av de smärre jordlotternas sammanförande i sammanhängande jaktvårdsområden har också kommit till uttryck i jaktlagens 9 §. Bestämmelsen i denna paragraf avser nämligen att möjliggöra en sammanslutning av mindre jordlotter till större jaktvårdsområden.

En uthålligt givande jaktvård förutsätter vidare, att den tid, under vilken jakten må bedrivas, icke sättes alltför snävt. I den mån så sker, försvåras nämligen möjligheterna till en rationell beskattning av villebrådet genom borttagande av svaga eller mindervärdiga eller eljest icke önskvärda djur. Mot de hittills tillämpade bestämmelserna i fråga om älgjaktens reglerande har särskilt anmärkts, att den korta jakttiden, allmänt tillämpad, omöjliggör jaktvård med avseende å älgarna samt försvårar en rationell beskattning av detta villebråd. Härjämte har gjorts gällande, att den ökade skadegörelse av älg å gröda och skog, som på senare tid inom vissa delar av landet framkallat klagomål och krav på skadeersättning, vore en följd av den korta jakttiden. Där älgbeståndet genom jaktvård eller i följd av för älgarnas trivsel särskilt gynnsamma naturförhållanden ökats i osedvanlig grad, skulle den korta jakttiden hava utgjort hinder för en tillräckligt omfattande avjagning. I den mån de nämnda olägenheterna kunna undanröjas eller åtminstone begränsas genom en utsträckt jakttid, böra fördenskuil försök göras med längre jakttider. Härvid kan, såsom av det tidigare anförda torde framgå, ej ifrågakomma att låta varje jakträttsinnehavare komma i åtnjutande av den längre jakttiden. Anordningen förutsätter jaktområden, å vilka jaktvård kan bedrivas och verkligen också bedrives.

De förslag till älgjaksfrågans lösning, med vilka man för närvarande har att räkna, nämligen det så kallade Örebroförslaget och det förslag, som domänstyrelsen framlagt i dess utlåtande den 30 april 1927 över Örebroförslaget, hava båda beaktat de nu framförda synpunkterna. Enligt Örebroförslaget skulle stadgas en mycket kort allmän jakttid för älg, förslagsvis två dagar, och därjämte kunna lämnas särskilt tillstånd åt innehavare av större jaktområden eller åt sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen, som vinnlagt sig om älgstammen å sina marker, att under en tid av förslagsvis fjorton dagar om året, fälla ett visst efter tillgången lämpat antal älgar.

Domänstyrelsens förslag innebär, att all jakt skall tillsvidare å mark, där jakträtten icke tillkommer kronan, vara förbjuden, för så vitt icke särskilt tillstånd till jakten meddelats. Sådant tillstånd skall avse

visst år och visst område av den storlek och beskaffenhet, att det efter förhållandena i orten kan anses medgiva en tillfredsställande vård av älgbeståndet å området, samt innefatta medgivande att fälla ett med hänsyn till områdets omfattning, den därå befintliga älgstammens uppskattade storlek och andra på frågan inverkan omständigheter skäligt antal älgar. Tillståndet meddelas för innehavaren av jakträtten å det ifrågasvarande jaktområdet. Med innehavare av jakträtt å område av åsyftade storlek och beskaffenhet likställes ifråga om rätt att erhålla tillstånd sammanslutning enligt 9 § jaktlagen, även om sammanslutningen endast avser jakt efter älg.

Båda förslagen avse att väcka och höja intresset för sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen samt torde vara ägnade att åvägabringa en bättre ordning i fråga om älgjakten. Med hänsyn till nu rådande förhållanden beträffande jakträttsinnehavet skulle ett genomförande av domänstyrelsens förslag medföra, att ett flertal jakträttsinnehavare åtminstone för avsevärd tid framåt beröfvades möjlighet till jakt efter älg. Ett stadgande om förbud mot jakt efter älg, annat än efter särskilt tillstånd i enlighet med domänstyrelsens förslag, skulle förvisso komma att uppfattas såsom ett ingrepp i den gällande principen om jakträtt för envar jordägare å honom tillhörigt område och måhända icke kunna påräkna det intresse och den medverkan från allmänhetens sida, som dock är ett oaftergivligt villkor för att stadgandet skulle komma att medföra åsyftat gagn. På grund härav finner jag mig icke böra förorda, att domänstyrelsens förslag nu genomföres.

Mot Örebroförslaget kan icke med fog riktas anmärkning av nu angivet slag. Såsom av det redan sagda torde framgå, finner jag förslagets grundtanke vara riktig, nämligen att i avseende å större sammanhängande områden, å vilka jaktvård bedrives, möjlighet öppnas att efter särskilda tillstånd under en något utsträckt jakttid utgallra de djur, som av en eller annan anledning böra bortskjutas. Förslaget synes ägnat att åtminstone för de områdens vidkommande, beträffande vilka den utsträckta jakttiden kommer att tillämpas, förhindra överbeskattning av älgbeståndet på samma gång som det möjliggör en rationell och efter de särskilda förhållandena avpassad avjagning å samma områden, varjämte en humanisering av jakten torde i viss mån vara att förvänta. Då vidare den föreslagna anordningen torde vara ägnad att befrämja intresset för jaktvård och befordra förståelsen för angelägenheten av smärre jaktområdens sammanförande till större jaktvårdsområden och då samtliga dessa fördelar stå att vinna utan att andra berättigade intressen trädas för nära eller en kommande revision av jaktlagstiftningen föregripes, synes det mig vara önskvärt, att den förevarande frågan åtminstone försöksvis löses enligt huvudgrunderna i Örebroförslaget.

I vad förslaget avser en begränsning av den allmänna jakttiden till att för hela riket omfatta allenast två dagar kan jag emellertid icke biträda

detsamma. De fördelar, som ur jaktvårdsintressets synpunkter möjligen skulle stå att vinna av förslaget i denna del, synas mig mer än väl uppvägas av de olägenheter, som ur andra synpunkter äro att befara av en allt för snävt tillmätt allmän jakttid. Mångenstädes torde förhållandena vara sådana, att jakten för en lång tid framåt kommer att bedrivas endast eller åtminstone huvudsakligast under den allmänna jakttiden. Det kan antagas, att en allmän jakttid på allenast två dagar skall i vissa fall visa sig vara otillräcklig att förhindra älgarnas tillväxt i en omfattning, som ur jord- och skogsbrukets synpunkter icke är önskvärd. Det ofta påtalade besinningslösa skyttet, med ett flertal skadskjutna djur såsom följd, har förklarats vara i viss mån föranlett därav, att de hittills tillämpade jakttiderna varit för korta. Det synes kunna befaras, att, därest den allmänna jakttiden än ytterligare förkortas, dylikt skytte med därav följande djurplågeri skall komma att tilltaga. De förhållanden, som böra vara avgörande vid bestämmandet av den allmänna jakttidens längd, äro för övrigt så växlande inom olika delar av landet, att en för hela riket lika bestämd jakttid icke synes ändamålsenlig. En ändring i de gällande bestämmelserna ifråga om jakttiden synes mig därför icke böra nu genomföras, utan torde den allmänna jakttidens längd lämpligen böra tills vidare bestämmas i den ordning och efter de grunder, som nu tillämpas ifråga om fridlysningstidernas fastställande.

Vad därefter angår frågan, till vilken tid i förhållande till den allmänna jakttiden den med det särskilda tillståndet avsedda jakten skall förläggas, torde icke böra ifrågakomma, att de båda jakttiderna särskiljas. Ett dylikt särskiljande skulle vara ägnat att medföra avsevärda olägenheter, särskilt därutinnan att möjligheterna till kontroll över jaktföreskrifternas efterlevnad därigenom skulle försvåras. Mest ändamålsenligt torde vara, att den särskilda jakttiden, som bör fastställas till att omfatta högst fjorton dagar, börjar samma dag som den allmänna jakttiden.

Det torde få anses skäligt, att av de jakträttsinnehavare, som komma i åtnjutande av den längre jakttiden, för förmånen härav utkräves en viss avgift. Härigenom uppkommande medel torde lämpligen kunna användas för utgivande av bidrag till lindrande av vissa skador av älg. Till frågan härom återkommer jag senare. I fråga om avgifternas storlek och erläggande torde böra gälla, att för varje älg, som det särskilda jakttillståndet avser, erlägges en avgift av 25 kronor, att inbetalas till länsstyrelsen, samt att avgifterna erläggas i förskott, med rätt för tillståndshavaren att, därest han visar, att på grund av särskilda omständigheter hinder mött för honom att helt eller delvis begagna tillståndet, erhålla restitution.

Det torde böra ankomma på länsstyrelserna, som få anses besitta större lokal- och personkännedom samt äro för allmänheten lättare tillgängliga än domänstyrelsen, att meddela de särskilda jakttillstånden. Med hänsyn till de växlande förhållandena inom olika delar av

landet synes ej lämpligt, att för tillstånds erhållande föreskriva innehav av någon viss minimiareal. Åt länsstyrelserna torde därför böra anförtros, att efter prövning av de i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna bestämma såväl härutinnan som ifråga om avjagningens storlek. För ändamålet synes ansökan om särskilt jakttillstånd böra åtföljas av beskrivning över det med ansökningen avsedda jaktområdet ävensom av utredning rörande den ungefärliga tillgången å älg inom området. Av sökanden i sistnämnda hänseende lämnade uppgifter synas lämpligen böra bestyrkas av trovärdiga och sakkunniga personer. Över ansökningarna torde yttranden kunna, i mån av behov, inhämtas från jaktvårdsföreningar, skogsstatstjänstemän, landsfiskaler och kommunala myndigheter. I regel torde ej möta alltför stora svårigheter att på grundval av sålunda förebragt utredning på ändamålsenligt sätt besluta över inkomna ansökningar. För den händelse det skulle visa sig, att ett meddelat tillstånd något år blivit allt för omfattande, torde rättelse kunna vidtagas vid prövningen av den under det nästföljande året inkommande ansökningen. Av praktiska skäl synes böra föreskrivas, att ansökningarna skola insändas till länsstyrelserna två månader före jakttidens början.

Vad slutligen angår den i riksdagens förenämnda skrivelse den 27 maj 1925, nr 258, berörda frågan om skadegörelse av älg, framgår av den i anledning av riksdagsskrivelsen förebragta utredningen, att skador av älg å gröda förekomma inom vissa delar av landet och ej sällan kännbart drabba innehavare av mindre jordbruk. Då många av dessa jordbrukare icke hava utsikt att själva bereda sig någon gottgörelse för de härav uppkommande förlusterna, synas av billighetsskäl åtgärder böra vidtagas till möjliggörande för dem att erhålla bidrag till förlusternas lindrande. För ändamålet torde böra anlitas de förut omnämnda avgifterna, vilka — bland annat för att möjliggöra bidrags utgivande jämväl inom län, där avgifter ej inflyta — lämpligen böra sammanföras till en för hela riket gemensam fond (älgskadefonden), att förvaltas av statskontoret. Bidrag ur älgskadefonden torde kunna utgå till innehavare av mindre jordbruk för skada, som av älgar förorsakats å honom tillhörig växande eller avmejad men ej inbärgad gröda, dock endast om skadan är av väsentlig beskaffenhet och han ej genom tillgodogörande av jakt-rätt eller eljest erhållit gottgörelse. Innehavare av jordbruk med en åkerareal av mer än femton hektar torde ej böra komma i åtnjutande av bidrag. I särskilt ömmande fall torde dock undantag från denna bestämmelse kunna medgivas. Ansökan om bidrag skall vara åtföljd av intyg av två ojäviga, i jordbruk kunniga personer rörande skadans beskaffenhet och värde samt ingivas till lämplig ortsmyndighet, förslagsvis landsfiskalen i orten, som därefter med eget yttrande vidarebefordrar handlingarna i ärendet till länsstyrelsen. Det bör åligga länsstyrelsen att årligen inom fastställd tid med eget yttrande överlämna samtliga under året inkomna ansökningar till Kungl. Maj:t. De ansökningar, som för

visst år inkommit, torde böra av Kungl. Maj:t på en gång företagas till prövning, därvid lärer böra tillses, att envar som befinnes böra erhålla bidrag, tillerkännes den gottgörelse, som med hänsyn till älgskadefondens tillgångar och omständigheterna i övrigt finnes skälig.

För uttagande av nu föreslagna avgifter torde riksdagens samtycke vara erforderligt. Med hänsyn härtill synes lämpligt, att riksdagen beredes tillfälle yttra sig över det av mig tillstyrkta förslaget i dess helhet. Sedan riksdagen meddelat beslut i ärendet, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter i ämnet.»

*Innebörden
av Kungl.
Maj:ts förslag.*

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle alltså älgjakten ordnas enligt följande grunder. Den nuvarande *allmänna jakträtten* beträffande älg bibehålles och den *allmänna jakttiden* (f. n. varierande mellan 3, 4 eller 6 dagar) bestämmes i den ordning och efter de grunder, som nu tillämpas i fråga om fridlysningstidernas fastställande. Men möjlighet öppnas att under vissa förutsättningar — att på jaktområdet jaktvård i fråga om älg kan bedrivas och äger rum — erhålla *tillstånd till särskild jakttid* omfattande högst fjorton dagar, med början samma dag som den allmänna jakttiden och med rättighet att därunder nedlägga ett visst bestämt antal älgar; innehavaren av dylikt tillstånd skulle alltså vara underkastad att icke utöva den honom eljest tillkommande fria jakträtten under den allmänna jakttiden. Sådant tillstånd skulle även kunna erhållas av enligt 9 § jaktlagen bildade sammanslutningar. För varje älg, som tillståndet avsåge, skulle i förskott erläggas en avgift på 25 kronor; dock med rätt för tillståndshavaren, att, därest han visade, att, på grund av särskilda omständigheter, hinder mött för honom att helt eller delvis begagna tillståndet, erhålla restitution.

Ansökningar om sådant tillstånd skulle prövas av länsstyrelserna. Avgifterna skulle ingå till en för riket gemensam fond (älgskadefonden) och bidrag från denna utgå till innehavare av mindre jordbruk, vars gröda skadats av älg, dock i allmänhet endast om skadan vore av väsentlig beskaffenhet och han ej genom tillgodogörande av jakträtt eller eljest erhållit gottgörelse.

Motionerna.

Motionen II: 427 innebär ett avstyrkande av de i Kungl. Maj:ts förslag avsedda särskilda tillstånden till längre jakttid. Däremot förordas införandet av en *allmän* avgift av 25 kronor för varje skjuten älg.

Motionen II: 210 —, som väckts före propositionens avgivande — skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag huvudsakligen däruti, att motionären följer Örebroförslaget jämväl i fråga om en förkortad allmän jakttid. Utöver i propositionen behandlade spörsmål upptager motionären frågan om förbudande av vissa vapen vid älgjakt och krav på vissa kvalifikationer hos jägaren.

Att missförhållanden i olika avseenden råda i fråga om älgjaktens utövande torde allmänt erkännas. Även utskottet anser, att åtgärder för avvägbringande härutinnan av en bättre ordning icke längre böra undanskjutas. Svårigheterna att lösa denna fråga äro emellertid stora och de nya grunder, som av Kungl. Maj:t nu föreslagits, kunna knappast förväntas medföra en genomgripande ändring i förevarande avseende. Utskottet anser dock, att de utgöra ett steg i rätt riktning, som åtminstone till en del kan komma att medföra förbättrade förhållanden. Onekligen kan på denna väg vinnas, att avjagningen smidigare anpassas efter förekomsten av älg å olika orter. Den nu rådande ordningen, enligt vilken jakttiderna bestämmas länsvis, lämnar såsom bekant icke tillräcklig möjlighet till sådan anpassning, enär älgstammen kan vara mycket olika fördelad inom ett läns område. På en trakt kan sålunda den för länet bestämda jakttiden medgiva till och med en alltför stark beskattning, under det att på en annan nödig avjagning icke kan medhinnas eller åtminstone ej kan ske under önskvärda former. Möjlighet att reglera dylika ojämnheter skulle med den föreslagna nya ordningen i viss mån vinnas. Utskottet anser sig i detta sammanhang böra framhålla, att vid tillämpningen av det föreslagna licensförfarandet varsamhet bör iakttagas, så att det icke kommer att tjäna andra ändamål än vad nu berörts och särskilt så att därigenom inskränkning i den allmänna jakttiden ej blir påkallad. Under uttalande av denna uppfattning har utskottet ansett sig böra tillstyrka ett godkännande av de av departementschefen framlagda nya grunderna för älgjaktens ordnande. Utskottet kan alltså icke ansluta sig till det i motionen II: 210 framförda avslagsyrkandet. Icke heller anser utskottet det i motionen II: 210 framställda förslaget till sådana grunder — i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag — innebära en bättre lösning.

Vidkommande frågan om avgifter för älgjakt har även utskottet den uppfattningen, att den som erhållit tillstånd till förlängd jakttid också bör erlägga en särskild avgift för denna förmån. Mot det föreslagna beloppet av 25 kronor för varje älg, tillståndet omfattar, har utskottet icke något att erinra. Utskottet kan däremot icke tillstyrka, att — såsom avses i Kungl. Maj:ts förslag — tillståndsinnehavaren skall äga möjlighet att erhålla restitution å erlagda avgifter, därest han visar, att på grund av särskilda omständigheter hinder mött för honom att helt eller delvis begagna tillståndet. Tillräckliga skäl för en sådan anordning torde ej föreligga.

Emellertid håller utskottet före, att en avgift bör erläggas även för varje älg, som eljest — alltså utan sådant särskilt tillstånd, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle kunna lämnas — nedlägges. I viss mån ansluter sig alltså utskottet härutinnan till det i motionen II: 427 framlagda förslaget. Beloppet av denna allmänna avgift bör givetvis sättas lägre än den särskilda avgiften, och utskottet vill för sin del förorda ett

belopp av 15 kronor. Härigenom synes den fördelen vinnas, att den av Kungl. Maj:t föreslagna älgskadefonden skulle erhålla tillgångar, som möjliggjorde en effektiv ersättningsverksamhet, vilket knappast kan förväntas bliva fallet, om allenast de av Kungl. Maj:t föreslagna avgifterna skulle införas.

Vad slutligen beträffar det i motionen II:210 ifrågasatta stadgandet av särskilda villkor om skjutvapen och skjutskicklighet för rättighet att jaga älg, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka riksdagen att i detta sammanhang taga någon ståndpunkt.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition må, med godkännande av de utav departementschefen tillstyrkta grunderna för älgjakens ordnande och för bidrag till lindrande i vissa fall av skada av älg å gröda, medgiva uttagande av de i samma grunder avsedda avgifter, under iakttagande dock att möjlighet att erhålla restitution av dylika avgifter icke må stadgas;

2) att riksdagen i anledning av motionen II:427 må medgiva uttagande av en avgift av 15 kronor för varje skjuten älg, för vilken icke erlagts sådan avgift, som här ovan under 1) omförmäles;

3) att riksdagen må förklara motionerna II:210 och II:427, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Granath, Tjällgren, J. Fritiof Gustafson, Dalberg* och friherre *Lagerfelt* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Uddenberg, Andersson* i Grimbo, *Bengtsson* i Kullen, *Månsson* i Erlandsro, *Gustafson* i Vimmerby och *Andersson* i Löbbo.

Reservation

av herrar *Tjällgren, Carl E. Eriksson, Granath och Uddenberg*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka ett godkännande av de av departementschefen framlagda nya grunderna för älgjaktens ordnande. Enligt utskottets uppfattning skulle härigenom de smärre skogsägarna komma i ett mindre gynnsamt läge än innehavare av större jaktområden. Visserligen föreligga, såsom i propositionen framhållits, möjligheter till sammanslutningar enligt 9 § jaktlagen, men svårigheten att på detta sätt sammanföra tillräckligt stora områden bör icke förbises.

I ett annat utlåtande, nr 78, har utskottet tillstyrkt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta förslag till ny jaktlagstiftning och de övriga åtgärder, som må vara påkallade för jaktens och jaktvårdens ordnande, samt för riksdagen framlägga dessa förslag. Även med hänsyn härtill anser utskottet det icke vara påkallat att i fråga om älgjakten nu vidtaga de förändringar, som av Kungl. Maj:t föreslagits.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet, att riksdagen måtte

- 1) med anledning av motion II:427 avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning;
- 2) avslå motion II:210;
- 3) besluta att motionen II:427 i den mån den ej kan anses besvarad genom vad utskottet hemställt under 1) ej må föranleda någon riksdagens åtgärd.»